

BOKA OM E-TJENESTEN

TAUSE OM
AVLYTTING

Svarte hallo

- Hjemme lærte vi oss å snakke på en bestemt måte fordi vi visste at telefonen ble avlyttet. Vi svarte bare «hallo» i stedet for «Borten».

- Da merket vi bi-låter i apparatet, trolig fordi noen peilet for å sjekke om det var riktig nummer, sier tidligere statsminister Per Borten i forbindelse med etterretnings-avsløringene.

Per Borten er ikke særlig overrasket over det som kommer fram i boka «Vi som styrer Norge», om hvordan de hemmelige tjenester var knyttet direkte til Arbeiderpartiet.

- Jeg har hatt en ubehagelig følelse av at dette har foregått hele tiden, sier Borten.

ÅRHUS (Dagbladet): - Nei, dette kan jeg overhodet ikke si noe som helst om nå. Hvis jeg eventuelt skal kunne si noe, må jeg først orientere meg om hva som står i boka, om hva som er uttalt av andre, og hvem som har sagt hva.

AV CATO VOGT-KIELLAND

Det var statsminister Gro Harlem Brundtlands reaksjon da Dagbladet i går kveld ba henne kommentere påstandene i boka «Vi som styrer Norge».

Statsministeren hadde sittet hele ettermiddagen og lyttet til innlegg i debatten i Nordisk Råd, og var fullstendig uforberedt på bokbomben som eksploderte i Oslo i går kveld.

Gro sto på spranget til å gå i offisiell middag klokka 20.00, men tok imot utdrag av boka som Dagbladet hadde fått faksset over fra Oslo.

Hun var også interessert i å få vite hva journalistene hadde snappet opp om den nye bokbomben om de hemmelige tjenestene.

Heller ikke utenriksminister Thorvald Stoltenberg kunne si noe konkret om påstandene i boka.

- Jeg vil ikke si noe som helst. Dere får gå via de vanlige kanalene, Justisdepartementet og E-tjenesten. Jeg verken kan eller vil si noe, sa Stoltenberg.

«God venn»

Stoltenbergs gode venn og rådgiver gjennom mange år, Trond Johansen, blir i boka pekt ut som en sentral maktfaktor både i Arbeiderpartiet og i For-

svarets Etterretnings-tjeneste, der han er avdelingssjef.

Trond Johansen påstås også å være den sentrale mannen bak avlyttingen av regjeringen Willoch på begynnelsen av 1980-tallet.

- Vil du snakke med Trond Johansen om dette?

- Ja. Men jeg vil ikke akkurat hve meg over telefonen, sier Stoltenberg til Dagbladet.

- Kan du bekrefte at Trond Johansen er og har vært både din og tidligere utenriksminister Knut Frydenlunds rådgiver?

- Ja. Mer enn det. Han er en venn gjennom mange år, sier utenriksministeren.

Kontrollutvalg

Medlem av Stortingets justiskomite, Svein Alsaker (KrF), sier til Dagbladet at han ikke vil gi noen kommentarer om boka på bakgrunn av det lille han vet om påstandene.

- Generelt kan jeg imidlertid si at det kan tenkes at Forsvarets E-tjeneste bør ha et kontrollutvalg, på samme måte som politiets overvåkingstjeneste har, sier Alsaker.

Han sier at virksomheten i Forsvarets E-tjeneste i dag bare kontrolleres av Forsvarsdepartementet.

Han finner det naturlig at også Forsvarets E-tjeneste får sitt kontrollutvalg.

- Snakker aldri om hemmeligheter

AV HILDE HAUGSGJERD

- Jeg ville aldri regne noe telefonsamband som helt sikkert. Jeg har lest så mye om hvor enkelt det er å avlytte en telefon, sier tidligere statsminister Kåre Willoch.

- Konfidensielle ting snakker jeg bare om på telefon når den jeg snakker med kjenner saken så godt at vi forstår hverandre mellom linjene, sier Willoch til Dagbladet, men understreker at han nå uttaler seg på generelt grunnlag.

Ifølge boka «Vi som styrer Norge» ble daværende statssekretær Erling Norvik kontaktet av to personer fra den militære etterretnings-tjenesten.

Disse fortalte at det foregikk telefonavlytting ved statsminister Kåre Willochs kontor.

Willoch mente dette var en sak for forsvarsministeren, som da var Anders C. Sjaastad.

- Sjaastads konklusjon var at

det kunne ikke bekreftes at noe slikt var skjedd.

- Skal Norges statsminister måtte regne med å være under overvåking av de hemmelige tjenestene?

- Det militære har ikke noe med det å gjøre. Men det kan vanskelig være slik at man er fritatt for å kunne komme i overvåkings søkelys når en rykker opp i regjeringen. Det er nok å vise til Arne Treholt, som godt kunne blitt statsråd. Men det er ikke en sak for den militære etterretningen.

- Nok en gang har det blitt avdekket at ting kanskje ikke har fungert som det skal i de hemmelige tjenestene. Vet landets politiske ledelse nok om disse tjenestene?

- Man skal ikke tro alt man hører. Vi skal ikke vite alt om dette. Vi er nødt til å akseptere at vi har hemmelige tjenester.

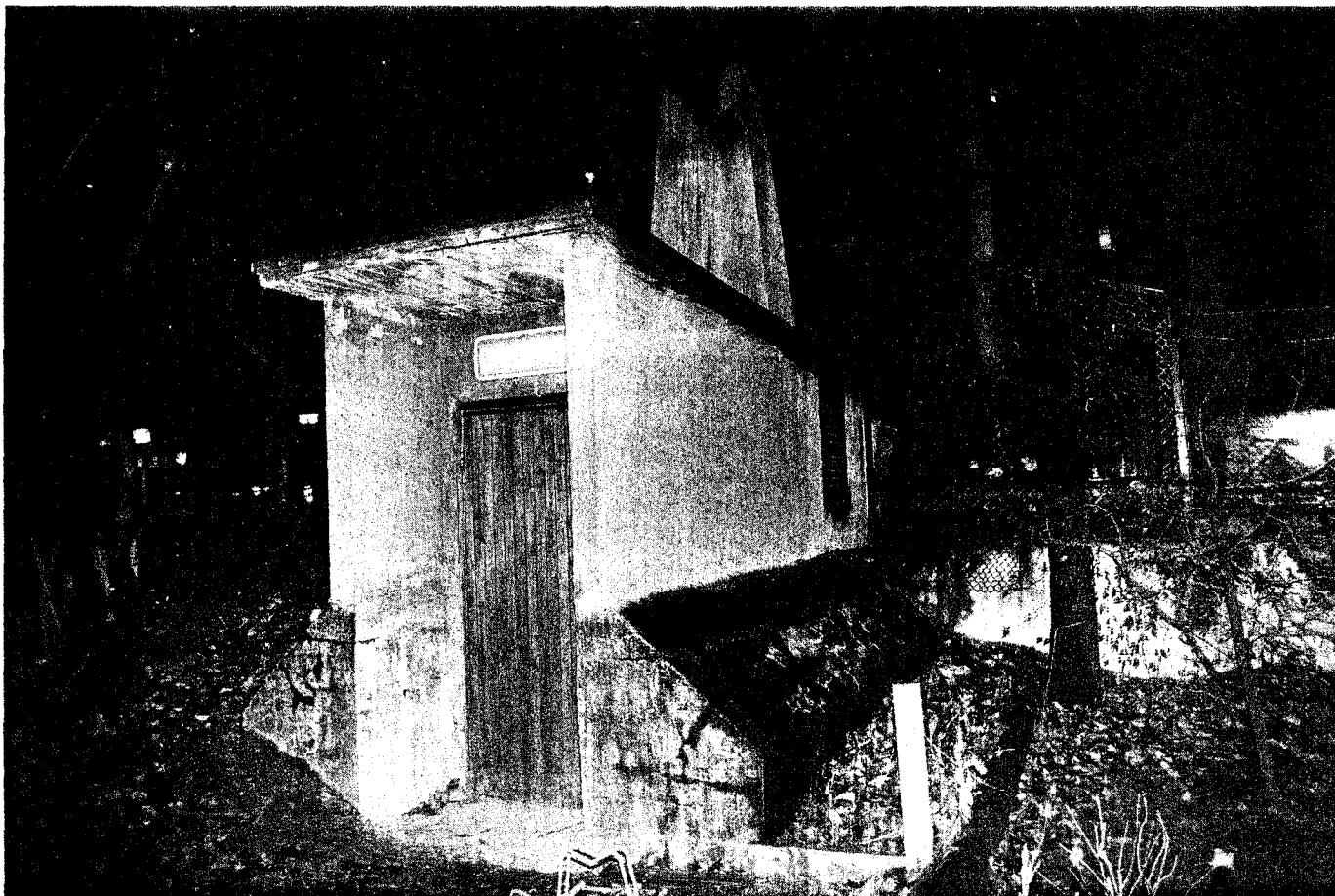
- Jeg er redd vi kan komme opp i en situasjon der overvåkingspolitiet er så engstelige at de ikke avdekker ting de bør i tide, sier Kåre Willoch, tidligere statsminister og leder for Forsvarskommisjonen.

Kort etter at Gro Harlem Brundtland og Thorvald Stoltenberg hadde fått vite om bokbomben om de hemmelige tjenestene, stakk de hodene sammen i en intens samtale.

(Foto: Jacques Høivindahl)

BOKA OM E-TJENESTEN

AVLYTTING: Her, fra denne bunkersen i Vikka i Oslo skal Trond Johansens hemmelige militære etterretningsgruppe E-13 ha avlyttet en rekke personer. (Foto: Jørn H. Moen)

SJEKKET UT PÅSTANDENE

– Jeg tok via tjenestevei initiativ til at påstandene om telefonavlytting ble undersøkt, og fikk tilbakemelding om at noe slikt ikke hadde skjedd innenfor systemet, sier tidligere forsvarsminister Anders C. Sjaastad.

Av HILDE HAUGSGJERD

I boka «Vi som styrer Norge» skriver forfatterne at statssekretær Erling Norvik ble orientert om at telefoner ved statsministerens kontor kunne være avlyttet.

– Vi fikk en del henvendelser på den tida som tydet på at det var uenighet og uro innenfor Forsvarets etterretningstjeneste. Men vi fant ikke noe galt som lot seg etterrykke, og fikk beskjed tilbake om at det ikke var noe som tydet på at det foregikk telefonavlytting av statsministerens kontor, sier Sjaastad som var forsvarsminister fra 1981 til 1986.

Aldri kontaktet

– Daværende sjef for etterretningstjenesten, Jan Ingebrigtsen, hevder at du aldri kontaktet ham om denne påstanden fra e-tjenestens egne folk?

– Det er mulig. Den omtalte episoden ligger ti år tilbake i tid, og jeg har ikke har notater fra hva som skjedde. Jeg regner med at jeg gikk vanlig tjenestevei, og da jeg fikk tilbakemelding om at ikke noe slikt hadde skjedd, slo jeg meg vel til ro med det.

NTB også at han hadde jevnlig møter med seksjonssjef Trond Johansen i den tida han var forsvarsminister, fra 1981 til 1986.

Statsministeren avlyttet?

– Kan det ikke tenkes at telefonavlytting av statsministeren skjedde, men utenfor systemet, med bakgrunn i de konflikter som var i e-tjenesten?

– Man kan aldri utelukke noe, men jeg har vanskelig for å tro at det. Husk at telefonavlytting krever tekniske installasjoner og bemanning som involverer mange mennesker.

– Hva slags uro var det i etterretningstjenesten?

– I ethvert lukket system oppstår det lett uoverensstemmelser og personmotsetninger. I e-tjenesten arbeidet det både innad og mellom militært personell som var der en kort tid på vei til videre karriere, og fast ansatte sivile som ble der hele livet. Disse gruppene kunne ha ulike holdninger til jobben, sier Anders C. Sjaastad til Dagbladet.

Sjaastad bekrefter overfor

NTB også at han hadde jevnlig møter med seksjonssjef Trond Johansen i den tida han var forsvarsminister, fra 1981 til 1986.

– Her kom han med opplysninger han mente jeg hadde bruk for i mitt arbeide, sier Sjaastad.

– Kom aldri til meg

Av DAG KULLERUD

– Dersom både tidligere statssekretær Erling Norvik og statsminister Kåre Willoch virkelig trodde at det foregikk avlytting på statsministerens kontor, hvorfor kom de da aldri til meg som var sjef for etterretningstjenesten?

Det sier kontreadmiral Jan Ingebrigtsen til Dagbladet.

Ingebrigtsen var sjef for Forsvarets etterretningstjeneste fra 1979 til 1985. Han stiller seg helt avvisende til at noen i hans tjeneste skulle ha drevet med

politisk avlytting i Norge. Han er heller ikke i tvil om alvoret i påstandene:

– Det ville jo i tilfelle ha vært et norsk Wattergate og det ville ha vært det verste som kunne skje etterretningstjenesten.

– Men fylkesmann Erling Norvik kan da umulig bare fantasere?

– Jeg reagerer kraftig på uttalelsene, for dersom de politisk ansvarlige, nemlig Norvik, Willoch og Sjaastad virkelig trodde på dette, hvem andre enn meg skulle de ha gått til? Når Sjaastad sier han gikk til rette ved-

kommende, lurer jeg på hvem andre enn meg det var?

– Hva drev Trond Johansen på med under din ledelse?

– Han ledet seksjon D.

– Hva betyr det?

– Det som er relevant for denne seksjonen er politisk etterretning i utlandet.

– Kan ikke det medføre etterretning i Norge også?

– Selvsagt er stasjoner plassert i Norge, men her skjer bare arbeid med materiale. Virksomheten er innrettet mot norske interesserområder i ut-

– Jeg fikk tilbakemelding om at noen telefonavlytting ikke hadde skjedd innenfor systemet, sier tidligere forsvarsminister Anders C. Sjaastad.

Sjef for Forsvarets etterretningstjeneste fra 1979 til 1985, kontreadmiral Jan Ingebrigtsen.

– Så en eventuell virksomhet rettet mot norske politikere ville være både lovstridig og utenfor arbeidsområdet?

– Ja. Forsvarets etterretningstjeneste tar for seg utviklinger utenfor Norges grenser som har interesse for norsk sikkerhet, sier Ingebrigtsen.